

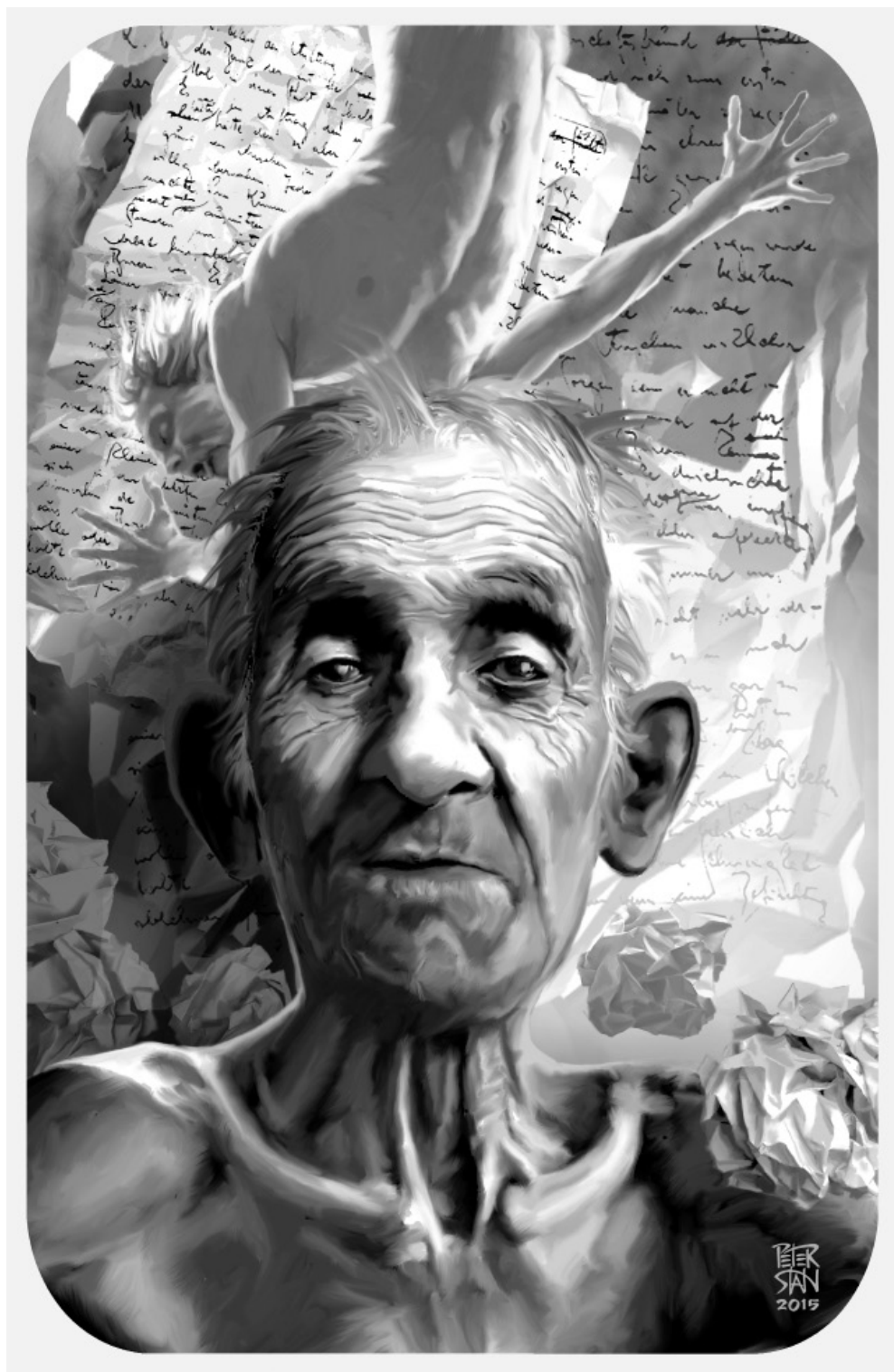
Присъдата

На госпожица Фелице Б.

Бе неделна утрин през най-хубавите пролетни дни. Младият търговец Георг Бендеман седеше в стаята си на първия етаж в една от ниските, леки сгради, които в дълга редица се нижеха покрай реката и се различаваха почти само по цвят и височина. Той току-що бе написал писмо до един приятел от юношеските си години, който се намираше в чужбина, повъртя плика в ръце и бавно го запечата, сетне опря лакти на писалището и се загледа през прозореца към реката, моста и раззеленилите се възвишения на отсрещния бряг.

Премисляше как този приятел, недоволен от положението си в родината, преди години буквално бе избягал в Русия. Сега той въртеше търговия в Петербург, отначало тя бе потръгнала много добре, но вече от дълго време, изглежда, тъпчеше на едно място, както се оплакваше приятелят при все по-редките си гостувания. Така той напразно се съсипваше в чужбина; чудноватата брада, която си бе пуснал, трудно можеше да скрие добре познатото от детинството лице, чийто жълт цвят сякаш подсказваше за някаква напредваща болест. Според собствените му думи той не поддържаше близки отношения с тамошната колония от съотечественици, но също тъй почти не общуваше и с руски семейства, бе се обрекъл окончателно на ергенски живот.

Какво можеше да пише на такъв човек, очевидно хлътнал в задънена улица? В състояние бе да му съчувства, ала не и да му помогне. Трябваше ли да го посъветва да се завърне в родината и да устрои живота си тук, да поднови старите връзки – за това нямаше никакви пречки, – а в останалото да се осланя на

BERNARD
2015

приятелска помощ? Но то означаваше същевременно да му каже – и колкото по-внимателно, толкова по-оскърбително, – че всички негови досегашни опити са били неуспешни, че най-сетне трябва да ги изостави и да се прибере у дома, където навред ще го сочат с пръст като завърнал се завинаги неудачник, да му каже, че само приятелите му, останали в родината и преуспели, струват нещо, а той просто е едно голямо дете, което трябва да ги слуша за всичко. А при това нима бе сигурно, че болката, която ще му причини, има смисъл? Може би изобщо нямаше да успее да го върне в родината дори за кратко – нали той самият твърдеше, че вече не проумявал тукашните нрави – и така, въпреки всичко, приятелят щеше да си остане в своята чужбина, огорчен от наставленията и още по-отчужден от приятелите. Ако пък действително последваше съвета и бъдеше смазан и тук – естествено, не с умисъл, а от обстоятелствата, – ако не можеше да се оправи с помощта на приятелите си, а също и без нея, ако почнеше да се срамува и да страда, че сега вече наистина няма нито родина, нито приятели – в такъв случай не беше ли по-добре за него да си остане в чужбина, както досега? Нима при подобни условия можеше да се очаква, че тук той действително ще сполучи?

По тези съображения, ако Георг изобщо искаше да съхрани писмената си връзка с него, не трябваше да му казва нищо съществено, което иначе без всякакъв страх би написал и на най-далечния познат. Приятелят вече над три години не бе стъпвал в родината и го обясняваше доста неубедително с несигурното политическо положение в Русия[1], което не позволява на един дребен търговец дори за кратко да се отдели от работата си. В същото време обаче стотици хиляди руси спокойно кръстосваха света. А тъкмо през тези три години в живота на Георг бе настъпила голяма промяна. За смъртта на майка му преди около две години, след което Георг и старият му баща живееха в общо домакинство, приятелят наистина бе успял да узнае и в писмо изрази съболезнованията си, но доста сухо, което можеше да се обясни само с едно – в чужбина напълно се загубва представата за скръбта от подобна загуба. Но оттогава Георг бе подхванал с още по-голяма решителност търговските си дела, както и всичко останало. Може би, докато майката бе жива, бащата му пречеше да разгърне истинска собствена дейност, като в работата признаваше единствено своето мнение; може би след смъртта на майката бащата бе станал по-сдържан, макар все още да ходеше в магазина; може би – и това бе най-вероятното – много по-важна роля тук играеха някои щастливи обстоятелства, във всеки случай за тези две години съвсем неочаквано фирмата процъфтя, наложи се да удвоят служителите, търговският оборот се увеличи пет пъти и без съмнение предстоеше понататъшен напредък.

Приятелят обаче не знаеше нищо за тази промяна. По-рано – за последен път може би в онова съболезнователно писмо – той се опитваше да придума Георг да се пресели в Русия, като надълго описваше изгледите за успех в Петербург именно за неговата търговска дейност. Цифрите изглеждаха нищожни в сравнение с размаха, който сега бяха приели делата на Георг. Ала Георг се бе въздържал да пише на приятеля за търговските си успехи и ако го стореше сега, с по-късна дата, то действително би направило странно впечатление.

Така Георг се ограничаваше да осведомява приятеля само за незначителни случки, каквито безредно се тълпят в ума, когато човек седи и размисля в спокоен неделен ден. Той желаше само едно – да не наруши представата за родния град, която приятелят навярно си бе създал по време на дългото отсъствие и с която се бе примирил. И стана тъй, че в три доста отдалечени по време писма Георг извести на приятеля за годежа на някакъв напълно безразличен нему човек с едно също тъй безразлично му момиче, докато накрая, съвсем против намеренията му, приятелят започна да се интересува от това събитие.

Ала на Георг бе по-леко да му пише за подобни неща, отколкото да си признае, че самият той преди месец се е сгодил с госпожица Фрида Бранденфелд, мома от заможно семейство. Той често разговаряше с годеницата си за този свой приятел и за особеното отношение, което бе възприел към него в писмата си.

– Значи той няма да дойде на сватбата ни? – казваше тя. – Но аз имам правото да опозная всички твои приятели.

– Не искам да го разстройвам – отвръщаше Георг. – Опитай се да ме разбереш, той вероятно ще дойде, поне аз така мисля, но ще се чувства притеснен и онеправдан, може би ще ми завиди и положително ще остане недоволен, а като не успее да превъзмогне недоволството си, ще отпътува обратно сам. Сам – разбираш ли какво значи това?

– Да, но няма ли да узнае за сватбата ни по друг път?

– Наистина не мога да попреча, но при неговия начин на живот то е малко вероятно.

– Щом имаш такива приятели, Георг, не е трябвало изобщо да се сгодяваш.

– Е, за това сме си виновни и двамата; но аз и сега не съжалявам.

А тя, задъхана под целувките му, мълвеше:

– И все пак това ме обижда.

Тогавя той решаваше, че всъщност не е толкова страшно да пише на приятеля за всичко. „Такъв съм аз и такъв трябва да ме приема той – казваше си Георг. – Не мога да се преправя на човек, навярно по-подходящ от мен да му бъде приятел.“

И действително в дългото писмо, което написа в тази неделна утрин, Георг извести на приятеля си за сключения годеж със следните думи: „Най-радостната новина си запази за края. Сгодих се с госпожица Фрида Бранденфелд, мома от заможно семейство, преселило се в нашия град доста след твоето заминаване, тъй че едва ли ти е познато. При случай ще ти съобщя повече подробности за моята годеница, а за днес стига да ти пиша, че съм много щастлив и че в отношенията ни с теб е настъпила само една промяна – вместо съвсем обикновен приятел, сега в мое лице ще имаш един щастлив приятел. Освен това в годеницата ми, която сърдечно те поздравява и в близко време сама ще ти пише, ще намериш искрена приятелка, което за един ерген не е напълно без значение. Зная, че много неща те възпират да ни гостуваш, но нима тъкмо моята сватба не е големият повод най-сетне да превъзмогнеш всички затруднения? Но както и да е, не се ръководи от никакви други съображения, а само от твоята добра воля.“

С това писмо в ръка Георг проседа дълго зад писалището си, извърнал лице към прозореца. От улицата го бе поздравил някакъв познат, но той му бе отвърнал само с разсеяна усмивка.

Накрая пхна писмото в джоба си, излезе от стаята си и по малък коридор премина в отсрещната стая при баща си, където не бе влизал вече с месеци. А и не бе ставало нужда, защото с баща си постоянно се срещаше в магазина, обядваха по едно и също време в една гостилница, а вечер, макар всеки сам да си приготвяше нещо за ядене, ако Георг не беше с приятели или не ходеше у годеницата си, както най-често се случваше, двамата обикновено посядаха за малко в общата всекидневна, всеки потънал в своя вестник.

Георг се удиви колко тъмна е стаята на бащата дори в тази слънчева утрин. Значи такава сянка хвърляше високата стена, издигаща се в края на малкия двор. Бащата седеше до прозореца в един ъгъл, украсен с различни реликви, които напомняха за покойната майка, и четеше вестник, като го държеше косо пред очите си и с това се мъчеше да подпомогне слабото си зрение. На масата личаха останките от закуската, очевидно почти недокосната.

– Виж ти, Георг! – възкликна бащата и веднага тръгна насреща му. Неговият тежък халат се разтвори, докато вървеше, полите се развяха.

„Баща ми все още е великан“ – помисли си Георг.

– Но тук е непоносимо тъмно – каза накрая той.

– Да, тъмно е – отговори бащата.

– А и прозореца си затворил?

– Така ми е по-добре.

– Та въвн е съвсем топло – рече Георг, сякаш в заключение на предишното, и седна.